



INFORME DE LA INTERVENCIÓ DE DOCUMENTACIÓ

SALA MUNICIPAL / ANTIGA ESGLÉSIA DEL CONVENT
DE SANT DOMÈNEC DE CASTELLÓ D'EMPÚRIES (ALT EMPORDÀ)

SIGNATURA:



INFORME DE MOTIVACIÓ DE LA INTERVENCIÓ

Els treballs de documentació de l'edifici dit la Sala Municipal, que abans fou església del convent de Sant Domènec, ha estat requerit per l'Ajuntament de Castelló d'Empúries i per l'equip guanyador del concurs del projecte de rehabilitació d'aquest equipament, que es vol destinar a usos culturals i veïnals (Exp. núm. 2020/2476 25). Els guanyadors han estat l'equip *Länk Arquitectes*, dels arquitectes Iago Pineda i Abdrea Las Hayas, que en aquests moments estan redactat el Projecte Executiu, i que també s'ocuparan de la direcció de les obres.

Gràcies al decret del 22/04/1949 (BOE, 05/05/1949), l'antic convent de Sant Domènec, construït sobre la muralla medieval, gaudeix de la protecció de BCIN i amb la classificació de Monument Històric, amb el núm. de registre 661-MH (BIC: RI-51-0005858). D'acord amb l'Inventari del patrimoni arqueològic i paleontològic del Departament de Cultura, l'edifici del palau/convent està inventariat amb el núm. d'inv. 5554.¹ Finalment, el conjunt es troba dins l'àmbit del jaciment del centre històric de Castelló d'Empúries, que té el núm. d'inv. 8184.² Aquests elements també estan registrats dins el *Catàleg de béns protegits del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Castelló d'Empúries*, amb la fitxa núm. 8.³

El promotor de l'estudi és l'Ajuntament de Castelló d'Empúries, a través del seu arquitecte municipal Antoni Rodeja.

DESCRIPCIÓ DEL LLOC I SITUACIÓ EXACTA

El convent de Sant Domènec es troba dins el centre històric de la vila, en el seu límit oest, ran i damunt d'un dels trams que es conserven del recinte emmurallat medieval. Es tracta

1

<http://invarque.cultura.gencat.cat/FitxaGeneral?index=2&consulta=MSUxK2Nhc3RlbGZDsyBkJ2VtcMO6cmllcyUyKyoxJQ%3D%3D&codi=5554>

2

<http://invarque.cultura.gencat.cat/FitxaGeneral?index=7&consulta=MSUxK2Nhc3RlbGZDsyBkJ2VtcMO6cmllcyUyKyoxJQ%3D%3D&codi=8184>

3

file:///D:/DOCUMENTS/CASTELL%C3%93/EXCAVACIONS/Protecci%C3%B3_centre_hist%C3%B2ric_i_cat%C3%Aolegs.pdf



d'un gran immoble, de més de 3.000 m² de superfície, delimitat al nord per la placeta de Josefina Gambús, a la que desemboca la travessera del carrer d'Antoni Agramont; a l'est per la plaça del Joc de la Pilota -a la part de l'església- i el carreró del Palau -a la part del claustre-; al sud per la plaça de l'Oli o plaça Catalunya; i a l'oest per un espai que separa el convent de les cases que hi ha construïdes entre aquest i el carrer de la Muralla, un estret passadís des del qual es contempla la muralla medieval (Fig. 1 i 2). Es pot arribar al convent de Sant Domènec des del carrer que coincideix amb el pas de l'antiga carretera C-260, avui carrer de Santa Clara, des del qual cal entrar per l'avinguda de la Generalitat i seguir pels carrers Calabró i del Mestre Blanch fins arribar a la plaça del Joc de la Pilota.

L'edifici correspon a la finca cadastral núm. 6186605EG0768N0001DO, amb adreça a la plaça del Joc de la Pilota núm. 1 (Fig. 3). Aquí és on es troba l'accés a l'església així com la porta que permet entrar al claustre.



Fig. 1: Plànol topogràfic de la zona en el que s'indica l'emplaçament de l'edifici del convent de Sant Domènec, avui seu de l'Ajuntament, al nord del qual s'aixeca l'església (<http://www.icc.cat/vissir3/>)

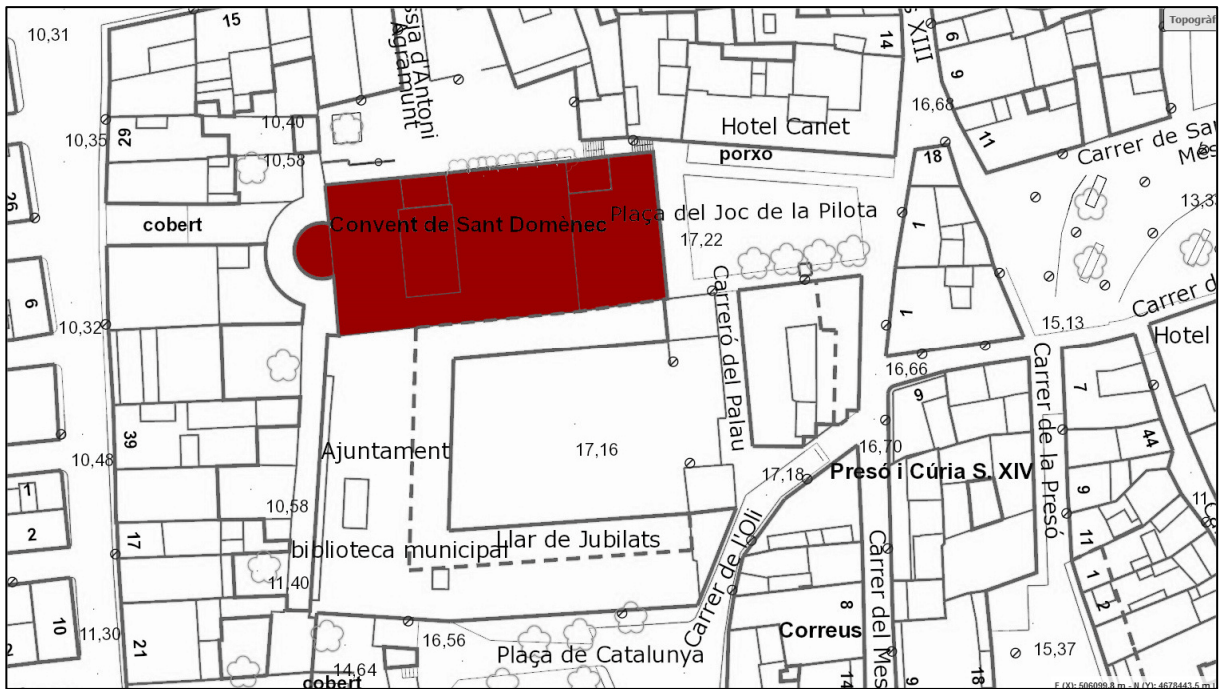


Fig. 2: Detall de la figura anterior en la que es ressaltà l'emplaçament de l'església, avui Sala Municipal

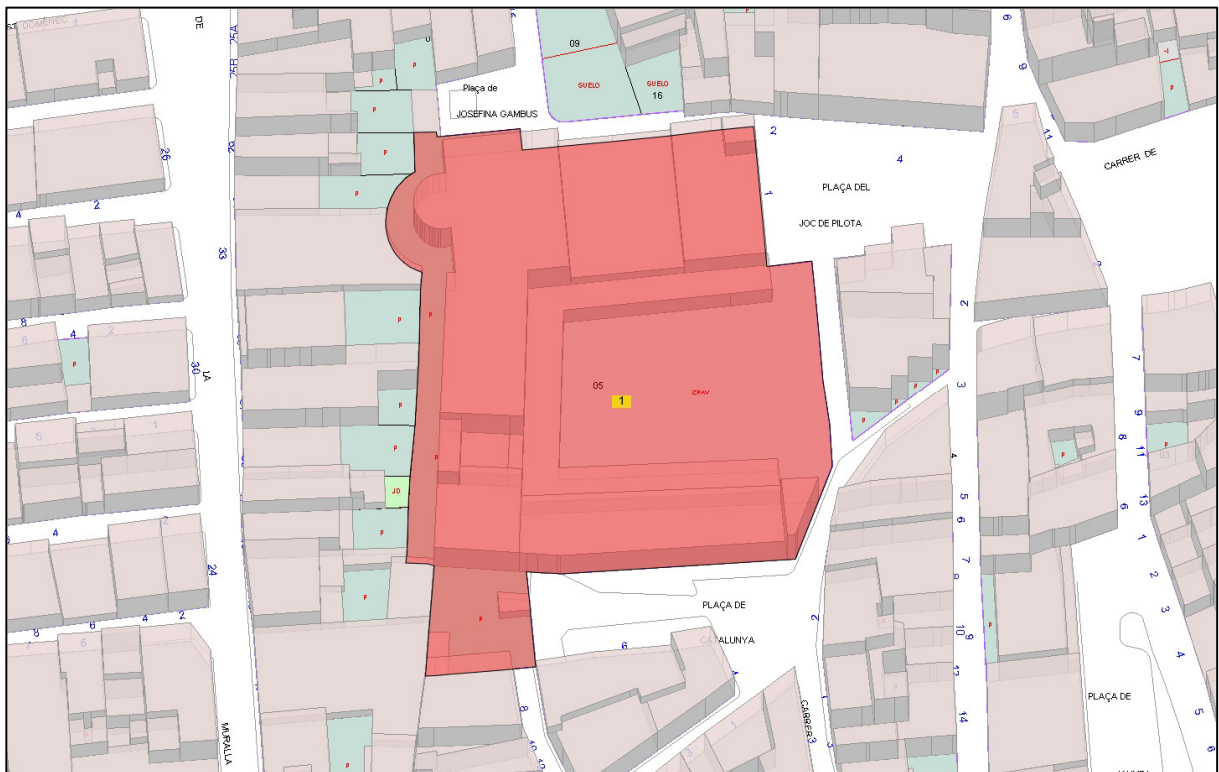


Fig. 3: Límits de la finca cadastral (<https://www1.sedecatastro.gob.es>)



Les coordenades al centre de l'emplaçament són:

Longitud: 3.073943 Latitud: 42.258267 (WGS84)
E (X): 506099.0 - N (Y): 4678454.6 (ETRS89 UTM 31N)
17.22 m s.n.m.

Dades extretes de: <http://www.icc.cat/vissir3/>

El convent de Sant Domènec fou fundat l'any 1317 per frares procedents del convent de Girona, i sufragat per la Universitat de Castelló d'Empúries i pel comte Ponç Hug V (Magaulí). El primer convent es va situar fora de les muralles. L'emplaçament actual és del segle XVII, quan per motius de seguretat la comunitat decidí traslladar-se dins el recinte emmurallat. El nou convent es construí a tocar del palau que el comte Enric d'Aragó havia fet construir a finals del segle XV.

El convent es troba annexat a la muralla per la part oest. Existeix una torre de defensa de forma semicircular que coincideix amb l'absis de l'església del convent. D'aquesta manera el convent i la muralla es trobaven plenament integrats al sector oest i conformaven un bastió defensiu que durant segles s'ha conegut com "la força dels predicadors". Aquesta zona fortificada és probablement la més antiga de tot el conjunt i l'església es troba a la part més septentrional del mateix.

A causa de la guerra dels Segadors (1640) i de la guerra de Successió (1714) el convent va patir desperfectes i ja a finals del segle XVII (1698) s'inicià una gran reforma constructiva de tot el conjunt. Durant el segle XVIII, l'església primitiva fou substituïda per un nou temple d'estil neoclàssic. El resultat fou un edifici gairebé aïllat, amb accés per la plaça del Joc de la Pilota i pel claustre del convent. Encara avui es pot apreciar que fou un temple de grans dimensions.



Constava de tres naus, creuer obert amb cúpula central i doble capçalera. Les tres naus seguien fins la façana i al darrer tram de les dues naus laterals s'hi trobaven tres capelles a banda i banda.

Amb la desamortització de Mendizàbal (1836) les ordes religioses van quedar suprimides. Les comunitats van haver d'alliberar els convents, que passaren a mans de l'administració. El convent de Sant Domènec va passar a ser propietat de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries i des de llavors l'edifici ha acollit diferents usos que han compromès la seva conservació. El testimoni de l'historiador Gaietà Barraquer i Roviralta ens permet saber que el 1899 l'antiga església era utilitzada com a cavallerisses.

El setembre de 1933 l'alcalde Josep Bordas de la Cuesta va encarregar a l'arquitecte municipal Claudi Díaz, la rehabilitació de l'antiga església de Sant Domènec per a convertir-la en sala de festes. A la memòria del projecte Díaz precisava l'estat d'abandonament en que es trobava l'edifici i recomanava tornar a cobrir la part enderrocada de l'església però sense recuperar la cúpula per les dificultats tècniques que presentava. La sala tenia cabuda per a 669 espectadors distribuïts entre la planta baixa, les llotges i les graderies. Pel que fa els materials de construcció utilitzats trobem murs de pedra, bigues de ferro, teula, paviments de ciment Griffi i Portland, baranes de ciment armat i sostres amb revestiment de planxes d'Uralita. Acabada la remodelació, l'ús de l'espai fou cedit a la societat d'esbarjo i d'esports Peña Ràpids.

Amb la consolidació dels ajuntaments democràtics, Castelló d'Empúries va apostar per un canvi de seu del consistori. El 1985, l'alcalde Esteve Ripoll va encarregar a l'arquitecte Jeroni Moner la rehabilitació del convent de Sant Domènec per ubicar-hi les oficines del nou ajuntament. L'obra es va desenvolupar en diverses fases, la primera de les quals es va enllestir el gener de 1987.

L'antiga església, que es trobava en bon estat de conservació, tan sols va requerir la substitució d'una part del teulat, la corresponent a l'antic absis i presbiteri –la part



davantera de la teulada ja havia estat reparada l'any 1950v-. La millora de la coberta es feu amb un sistema de biguetes autoportants amb capa de compressió armada.

L'any 1993 els arqueòlegs Anna Maria Puig i Albert Riera van dur a terme una campanya arqueològica a la zona de l'absis de l'antiga església –espai coincident amb la torre de la muralla-. Es van excavar diversos nivells, localitzant tres paviments successius fins arribar a l'estrat corresponent al moment de construcció de l'església (segle XVII). Encara es van excavar uns estrats de reompliment que s'haurien disposat entre finals del segle XV i principis del XVI, quan es va decidir aprofitar la torre per altres usos. L'excavació va determinar que la torre s'assentava sobre el subsol natural d'argila. La seva datació és incerta, però el jurista castellaní Jeroni Pujades (1609) situa la seva construcció durant el segle XIII, moment d'ampliació de les muralles de la vila.

Actualment l'església del Convent de Sant Domènec és un espai polivalent que s'utilitza com a sala municipal.

Bibliografia

Gaietà BARRAQUER ROVIRALTA (1906), *Las Casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX*, Barcelona, Impr. de F.J. Altés y Alabart.

Anna Maria PUIG, Joan FRIGOLA, Josep Maria GIRONELLA, Oriol AMBLÀS, Jaume BUXEDA, Maria CLUA, Marisol MADRID, Maria SAÑA (2016), *La construcció del Palau del Comte Enric II a Castelló d'Empúries (Alt Empordà). Estudi documental i dels materials arqueològics*, Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona, Sèrie Monogràfica 26, Girona.

Anna Maria PUIG, Albert RIERA (1987), *El convent de dominics de Castelló d'Empúries (1317-1835)*, Ajuntament de Castelló d'Empúries, inèdit.

Anna Maria PUIG, Albert RIERA, Intervenció arqueològica al convent de Sant Domènec, *Butlletí d'Informació Municipal*, 101, (desembre 1992), Castelló d'Empúries, pàg. 7.

Anna Maria PUIG, Albert RIERA, El convent de dominics de Castelló, *Setmanari de l'Empordà*, 742, (febrer 1993), pàg. 21

Anna Maria PUIG, Albert RIERA (1993), Excavació arqueològica al Convent de Dominics de Castelló d'Empúries: Apunts per a una història, *Villa Castilionis Impuriarum* 0, 39-46.

Anna Maria PUIG, L'emplaçament dels palaus comtals a la vila de Castelló. Des del castell del puig del Mercadal fins al palau d'Enric II, *El Salner*, 2, (1996), pàg. 13-24.



Anna Maria PUIG, *La vila de Castelló d'Empúries, L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III. Dels palaus a les masies*, Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 2003, pàg. 75-78

Albert RIERA, Anna Maria PUIG (1994), *Emplaçament de l'orde de dominics en l'ambient urbà baixmedieval de Castelló d'Empúries. El primer convent, Annals de l'Institut d'Estudis Gironins XXXIV*, 377-393.

FONS ARXIU MUNICIPAL DE CASTELLÓ D'EMPÚRIES

AMCE. Fons Ajuntament de Castelló d'Empúries. *Projecte d'habilitació de l'ex-església del convent de Sant Domènec per a sala de Festes i actes*. Expedient d'equipaments, núm. 1/1933.

AMCE. Fons Ajuntament de Castelló d'Empúries. *Projecte de rehabilitació del convent de Sant Domènec per a nou Ajuntament*. Expedient d'equipaments, núm. 3/1985.

AMCE. Fons de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries. *Expedient per a la reparació de la teulada de la Sala municipal. Reconstrucció de la volta i enguixat*. Expedient d'equipaments, núm. 1/1950.

PROGRAMA DETALLAT. METODOLOGIA I TÈCNIQUES

Es proposa un estudi aprofundit de l'estructura de l'edifici per tal de reconèixer les diferents fases de l'evolució arquitectònica, i una anàlisi del subsol damunt del qual es fonamenta per a entendre les característiques de la seva fonamentació. Finalment, també s'aprofundirà en les dades històriques disponibles, procedents de recerques fetes anteriorment, per tal de completar l'estudi.

TEMPS D'EXECUCIÓ. NOMBRE DE PERSONES

Està previst un temps d'execució sobre el terreny de dos dies, per a prendre notes i imatges, a càrrec de la persona que presenta aquest informe.

TITULACIÓ I DADES DE LA DIRECCIÓ

Puig Griessenberger, Anna Ma.
NIF.: 40.431.499 Y
Adreça: Rambla 16, 2on
17.600-FIGUERES
e-mail: annamaria.puig@gmail.com



Doctora en Història per la Universitat de Girona, l'any 2006, amb la tesi *Rhode. Caracterització del jaciment i de les produccions dels seus tallers ceràmics*, dirigida pels doctors Josep M. Nolla i F. Xavier Nieto.

Llicenciada en Filosofia i Lletres, Divisió Geografia i Història, Secció Història, per la Universitat Autònoma de Barcelona, l'any 1986. Núm. de registre de la secció de títols: 2075 (expedit el 27 d'abril, 1989).

Màster en Museografia Didàctica, Universitat de Barcelona, el 2006, amb el projecte *Museïtzació del jaciment de la Ciutadella de Roses (Alt Empordà)*.

Col·legiada núm. 24.546 de l'Il·lustre Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya (antiguitat: 27 d'abril, 1989).